

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1965/44

Karar No.:1966/14

Karar tarihi:10/3/1966

Resmi Gazete tarih/sayı:4.6.1966/12314

İtiraz eden : Çatalzeytin Sulh Hukuk Mahkemesi.

İtirazın konusu : 6831 sayılı Orman Kanununa, 15/7/1965 günlü ve 663 sayılı kanunla eklenen geçici 6 ncı maddenin, Anayasa'nın 37 nci ve 131 inci maddelerine aykırı olduğu öne sürülerek iptali istenmektedir.

Olay :

Orman alanına müdahale ettiği iddia edilen kişiye karşı Orman Bölge Şefliği tarafından, Çatalzeytin Sulh Hukuk Mahkemesinde açılan dâvada, ecri misil ile birlikte müdahalenin önlenmesine karar verilmesi istenmiştir. Dâvâlinın gıyabında bakılmakta olan dâvanın 24/11/1965 günlü duruşmasında Mahkemece : "Tutanak ve dinlenen tanık beyanlarından ve bu dosya içinde Dâvacı tarafından delil olarak ileri sürülen Sulh Hukuk 965/60 sayılı dosya içindeki Tarım Bakanlığının karşılıklı yazılarından nızalı yerin orman sayılan yerlerden olduğu ve dâvâlı tarafından sürülüp ekilmek suretiyle nızalı yere el uzatıldığı anlaşılmaktadır. Bu durum karşısında 6831 sayılı kanuna 663 sayılı kanunla eklenen geçici 6 ncı maddenin olaya uygulanması gerekmektedir. Zira adı geçen maddedeki şartların tahakkukunda da dâvanın men'i müdahale kısmının reddi gerekmektedir.

663 sayılı kanunla eklenen 6 ncı madde Anayasamızın 37. ve 131 inci maddelerine aykırıdır. Çünkü bu maddenin 1 inci bendindeki şartların tahakkukunda orman sayılan bir yer, orman rejiminden çıkarılabilecek sonuç olarak özel mülkiyet konusu olabilecektir. Anayasamızın 37 nci maddesinin ruhu ormanların küçülmesini yasakladığı gibi 131 inci maddesi de devlete ormanların korunması ve genişletilmesini görev olarak verdiği gibi ormanların özel kişilere devrolunamayacağını göstermek suretiyle özel mülkiyet konusu olmaktan çıkarmıştır. Bu itibarla geçici 6 ncı maddenin itirazın iptaline karar verilmesi için Anayasa Başkanlığına başvurulmasına." karar verilmiştir.

İlk inceleme :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi uyarınca, 6/1/1966 gününde Lûtfi Akadlı'nın Başkanlığında, Üyelerden Rifat Göksu, Asım Erkan, Şemsettin Akçoğlu, İbrahim Senil, İhsan Keçecioglu, Şeref Hocaoglu, Salim Başol, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoglu, Sait Koçak, Muhittin Taylan, Ahmet Akar, Muhittin Gürün ve Lûtfi Ömerbaş'ın katıldıkları toplantıda yapılan ilk incelemede, önce itiraz konusu hükmün, Mahkemenin bakmakta olduğu dâvada uygulayacağı bir hüküm olup olmadığı konusu üzerinde durulmuştur. Başkan Lûtfi Akadlı ve Üyelerden Asım Erkan, Şemsettin Akçoğlu, Şeref Hocaoglu, Hakkı Ketenoglu ve Sait Koçak, ortada, mahkemenin bakmakta olduğu dâvaya uygulayacağı bir hüküm bulunmadığı görüşünü savunmuşlar ise de çoğunluk şu nedenlerle bu görüşe katılmamıştır :

Dâvanın niteliğine göre, Mahkemenin, karar verebilmesi için, müdahale edilen yerin orman olup olmadığını tesbit etmesi gerekmektedir. Mahkemenin kararından anlaşıldığı üzere 663 sayılı kanunun kabulünden çok önce, aynı yere yapılan müdahale ile ilgili olarak mahkemenin baktığı başka bir dâvada, buranın orman sayılan yerlerden olduğu Tarım Bakanlığından bildirilmiştir. Şimdi

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

yürürlükte bulunan bu kanun karşısında, söz konusu yerin orman rejimi dışına çıkarılmış olup olmadığını da Mahkemenin ayrıca araştırması gereklidir. Hal böyle olunca Mahkemenin bu kanun hükmünü uygulayacağı sonucuna varılmıştır.

Bu nedenlerle, olayda Mahkememize başvurunun, Anayasa'nın 151 inci ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı kanunun 27 nci maddelerine uygun olduğuna ve başkaca bir noksan bulunmadığından işin esasının incelenmesine oyçokluğu ile karar verilmiştir. Bundan sonra hazırlanan rapor, Mahkemenin kararı, 663 sayılı kanun ve Anayasa'nın ilgili hükümleri, gerekçeleri, Komisyon raporları ve Meclis görüşme tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Esasın incelenmesi ve gerekçe :

Mahkeme, 6831 sayılı Orman Kanununa, 663 sayılı kanunla eklenen geçici 6 ncı madde ile orman sayılan bir yerin orman rejiminden çıkarılabileceği, özel kişilere devredilebileceği ve bu hükmün, kararda açıkladığı gerekçelerle, Anayasa'nın 37 nci ve 131 inci maddelerine aykırı olduğu kanısına varmış bulunmaktadır.

İptali istenilen madde şöyledir :

"Madde 1- 6831 sayılı Orman Kanununa aşağıda yazılı geçici 6 ncı madde eklenmiştir.

Geçici madde 6- 15/10/1961 tarihinden önce fiilen, ilmen ve tamamen orman olmaktan çıkmış, orman bütünlüğünü bozmayan ve bozmayacak olan iklim, su ve toprak rejimine zarar vermiyeceği anlaşılan ve toprak sınıfı ve kullanma kabiliyeti bakımından daha verimli kültür arazisine kalbi uygun bulunan yerlerle (Orman içi mer'a yaylak ve çayırlar hariç) şehir, kasaba ve köy iskân topluluğu içinde kalan yerler (Dağınık evler ve her çeşit yapı ve tesisler hariç olmak üzere) Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle orman rejimi dışına çıkarılabilir.

Yukarıdaki fıkrada yazılı esaslara göre orman rejimi dışına çıkarılma iş ve işlemleri Tarım Bakanlığınca görevlendirilecek bir orman yüksek mühendisinin başkanlığında, bir orman yüksek mühendisi veya mühendis muavini veya orman teknikeri ile bir ziraat yüksek mühendisi veya ziraat teknisyeni ve Toprak Su Genel Müdürlüğü mensubu bir teknik eleman ile mahalli ziraat odalarınca kendi Üyeleri arasında seçecekleri bir üyenin iştirakiyle kurulacak heyetler tarafından yapılır. Bu heyetler emrine ayrıca yeteri kadar yardımcı teknik ve idarî eleman ile lüzumu kadar taşıt verilir.

Yukarıdaki fıkrada kayıtlı heyetlerde çalışacak memur ve hizmetlilere fiilen arazide çalıştıkları günler için aylık ve ücretlerine ilâveten 6245 sayılı kanunun 50 nci maddesinin 1 ve 2 numaralı fıkralarına göre tazminat verilir.

Ziraat odalarınca seçilecek üyeye Orman Genel Müdürlüğünce 35 -50 lira yevmiye verilir.

Tesbit işleri, Tarım Bakanlığınca lüzum görülen yerlerde ve bir defaya mahsus olmak üzere ilçe bütünlüğü esas alınmak suretiyle yapılır.

Bu maddeye göre yapılacak her çeşit işler tercihan hava fotoğrafları alınmış yerlerde yapılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin şekil ve esaslar Tarım Bakanlığınca düzenlenecek ve Bakanlar Kurulunca onaylanacak bir yönetmelikte belirtilir.

Bu madde gereğince yapılacak işler en geç 5 yıl içinde bitirilir. Bu sürenin sonunda bu madde hükümleri kendiliğinden yürürlükten kalkar.

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

Anayasa'nın mer'iyete girdiği tarihe kadar orman ve kültür arazisi ihtilâfindan doğan ve mahallî mahkemelere intikal etmiş bulunan dâvaların takip ve intacı Bakanlıkça bu kanunun hükümlerine uygun olarak yürütülür."

Ormanlar ulusal bir zenginliktir. Bunların çeşitli yönlerden yurdumuz için taşıdıkları büyük önem meydandadır. Ormanların sağladıkları bir çok faydalar arasında erozyonu da önledikleri ve bu yüzden tarıma elverişli yurt topraklarının yok olmasına engel oldukları gözönünde tutulursa, ülkenin geleceği ve hattâ varlığı ile ilgili bir servet oldukları söylenebilir. Şu halde ormanları korumak, yetiştirmek ve genişletmek, ihmali caiz olmayan bir Devlet ödevidir.

663 sayılı Kanuna ilişkin Hükümet gerekçesinde de belirtildiği gibi yurt ormanlarının korunması ve çoğaltılması düşüncesi, Cumhuriyet devrinde 3116 sayılı kanunla başlamış ve arada yapılan bazı değişikliklerden sonra bugün yürürlükte bulunan 6831 sayılı kanunla da bu düşünce gerçekleştirilmek istenmiş bununla birlikte amaca tamamiyle ulaşamamıştır. Bu sebeple Anayasa Koyucusu, orman konusu üzerine eğilmek ve ormanların korunmasını ve geliştirilmesini daha kuvvetli teminata bağlamak zorunluğunu duymuş ve Anayasa'nın 37 inci maddesinin son fıkrası ile 131 inci maddesine, ormanlar hakkında bazı ilkeler koymuştur.

37 nci madde, çiftçiye toprak sağlamak amacı ile tedbirler almak görevini Devlete yüklemektedir. Anayasa Koyucusu böylece, hem ekonomik hayatın refaha doğru gitmesine, hem de sosyal huzurun korunmasına yol açmayı düşünmüş, fakat çok önem verdiği bu amaç için dahi olsa ormanlara dokunulmasını yasaklamış ve son fıkra olarak maddeye, "Toprak dağıtımı, ormanların küçülmesi ve diğer toprak servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz." hükmünü eklemiştir.

131 inci maddede ise şöyle denilmektedir.

"Madde 131- Devlet, ormanların korunması ve ormanlık sahaların genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Devlet ormanları, kanuna göre Devletçe yönetilir ve işletilir. Devlet ormanlarının mülkiyeti, yönetimi ve işletilmesi Özel kişilere devrolunamaz. Bu ormanlar, zaman aşımıyla mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez.

Ormanlar içinde veya hemen yakınında oturan halkın kalkındırılması ve ormanı koruma bakımından gerekirse, başka yere yerleştirilmesi kanunla düzenlenir.

Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir ve bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz.

Orman suçları için genel af çıkarılamaz; ormanların tahribine yol açacak hiçbir siyasî propaganda yapılamaz."

Anayasa Koyucusu, bu maddenin birinci fıkrasında, ormanların korunmasını emretmekte yetinmemiş, ormanlık sahaların genişletilmesi için gerekli kanunları koymak ve tedbirleri almak görevini de Devlete vermiş, ikinci fıkrasında ormanların mülkiyetinin Özel kişilere devredilemeyeceğini ve beşinci fıkrada yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirileceğini ve bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamayacağını açıklamıştır. İptali istenilen madde, Anayasa yönünden incelenirken özellikle, Anayasa Koyucusunun bu emirleri ve yasaklamaları üzerinde titizlikle durulmalıdır.

Yukarıki açıklamalardan sonra iptali istenen madde hükmü ele alınabilir.

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

Maddenin birinci fıkrası hükmü uyarınca, metinde yazılı niteliği; taşıyan yerler, belli istisnalar hariç, Bakanlar Kurulu kararnamesi ile orman rejimi dışına çıkarılabilecektir.

Yasama meclislerindeki görüşmelerden anlaşıldığı üzere, bundan maksat, özel kişiler tarafından müdahale edilmiş bulunan bu yerlerin mülkiyetinin kendilerine devredilmesi ve bu müdahaleler yüzünden çıkmış olan anlaşmazlıkların tasfiye edilmesidir. Her iki Mecliste tasarımı incelemiş olan komisyonların sözcüleri, bu konudaki dâvaların yüz otuz bin kadar olduğunu ve daha artmaları muhtemel bulunduğunu söylemişlerdir. Bu görüşmeler, orman rejimi dışına çıkarılabilecek yerlerin geniş alanları kapsadığını göstermektedir. Bu durum işin önemini büsbütün arttırmaktadır. Ayrıca şunu da belirtmek yerinde olur ki, bu çeşit anlaşmazlıkların pek çok olması itiraz olunan kanun hükmünün Anayasaya uygunluğunu kabul etmek için bir neden sayılamaz. Bu hüküm Anayasa'ya aykırı ise, anlaşmazlıkların sürüp gideceği ve bundan bazı sakıncalar doğabileceği düşüncesi, kanunun iptal edilmesini engelleyemez. Şu halde, iptali istenilen maddenin birinci fıkrası hükmünün, Anayasa'nın 37 nci ve 131 inci maddelerine aykırı olup olmadığı incelenmelidir.

Anılan fıkra hükmüne dayanılarak orman rejimi dışına çıkarılabilecek olan yerler, eskiden ağaçlarla kaplı orman alanları idi. Fıkradaki "15/10/1961 tarihinden önce fiilen, ilmen ve tamamen orman olmaktan çıkmış " deyimini bunu anlatmaktadır. Bu ormanlar zamanla ve çeşitli nedenlerin etkisi ile bu niteliklerini yitirmişler ve şimdiki hale gelmişlerdir. Buraların bugün orman sayılan yerlerden olup olmadıkları aşağıda ayrıca incelenecektir. Ancak geçici 6 ncı maddede yazılı koşullara göre, bunların artık, orman kavramının kapsamına girmedikleri farzedilse bile bu durum, Anayasa dışında mütalâa edilmelerini gerektirmez. Zira, bu yerlerin, eskiden ağaçlarla kaplı olduklarına bakılırsa, Devlet tarafından alınacak tedbirlerle gene ağaçlandırılmalarının ve eski hale getirilmelerinin mümkün olduğu kabul edilmek gerekir. Bu iş yapılmakla, ormanlık sahalar genişletilmiş ve Devlet de, Anayasa'nın 131 İnci maddesinin ilk fıkrasında kendisine verilen bu görevi yerine getirmiş olacaktır. Oysa söz konusu hükümle bu görevin yapılması önlenmektedir. Ormanların yurdumuz için büyük değer taşıdıkları ve yalnız korunmalarının değil, genişletilmelerinin de, Anayasa'nın açık ve kesin emri gereği olduğu hatırlanırsa, Devletin buna uymaktan alıkonulmasının Anayasa ile bağdaşmadığı daha iyi anlaşılacaktır.

Bundan başka, bu yerler arasında, yanan ormanlar da bulunabilir. Maddenin birinci fıkrasında yazılı koşullar varsa, bunlar da bu fıkranın kapsamına girecek ve orman rejimi dışına çıkarılarak mülkiyetleri özel kişilere devredilebilecektir. Anayasa'nın 131 inci maddesinin beşinci fıkrasında ise, yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilmesi emredilmiştir. Geçici 6 ncı maddenin birinci fıkrası bu emre aykırı uygulamalara da yol açmaktadır.

Bu nedenlerle geçici 6 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü Anayasa'nın 131 inci maddesinin birinci ve beşinci fıkralarına aykırıdır.

Konuyu, bir de, sözü edilen yerlerin nitelikleri, yani ornan sayılan yerlerden olup olmadıkları yönünden incelemek gerekiyor.

Anayasa ormanı tarif etmemiştir. Şu halde bu konuyu kanuna bırakmış demektir. Yürürlükte bulunan bir orman kanunu vardır ve bunda orman tarif edilmiştir. Anayasadaki orman deyiminin anlamı da bu tarife göre belli edilmelidir.

Yürürlükteki 6831 sayılı Orman Kanununun 1 inci maddesinde orman şöyle tarif edilmiştir :

"Tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç ve ağaççık toplulukları yerleri ile birlikte orman sayılır." Görülüyor ki Kanun Koyucu, yeri de orman tarifi içine almıştır. Bu kelime ihmal edilemez; bunu da değerlendirmek lâzımdır. (Yerler) ormanın tarifi içine girmekle ormanın,

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

ağaçlardan ayrı bir unsuru olmuş oluyor. Böyle olunca ağaçlar herhangi bir nedenle yok olursa, yerleri, ormanın bir unsuru olmak niteliğini yitirmez; orman toprağı ve yeri olmakta devam eder. Olayda bu gerçek. Hükümetin gerekçesinde de kabul edilmiş ve söz konusu fikra hükmünün nasıl uygulanacağına değinilirken "..... Mutlak orman toprağının ve çevresinin ormancılık bakımından arzylediğı özellikler ve nihayet üzerinde ağaç bulunmasa dahi orman toprağı olarak korunması ve idamesindeki faydalar ....." yolunda bir gerekçe de gösterilmiştir. Öte yandan Kanun koyucu da bu yerlerin orman sayılan yerlerden olduğı kanısındadır. Geçici 6 ncı maddenin sonundaki "..... orman rejimi dışına çıkarılabilir." hükmü bu anlamı taşımaktadır. Bu hüküm başka türlü yorumlanamaz. Zira orman rejimi dışına çıkarmak sözü ormandan sayılmayan yerler için kullanılmaz. Bu gibi yerler zaten orman rejiminin dışındadır. Demek oluyor ki, geçici 6 ncı maddenin birinci fıkrasında yazılı koşullara rağmen, söz konusu yerler orman kavramı içinde bulunmakta, yani orman yeri ve toprağı olarak nitelikleri saklı kalmaktadır.

Burada, maddedeki 15/10/1961 günü üzerinde de durulmalıdır. Hükümet tasarısında, Orman Kanununun yürürlüğe girdiğı 8/9/1956 günü kabul edilmişti. Buna karşı 15/10/1961 gününün, Anayasa'nın 37. ve 131 inci maddelerinin yürürlüğe girdiğı gün olduğı ve Anayasa'nın fiilen ve ilmen o günkü orman yerlerini koruduğı gerekçesiyle uygulamada o günün esas olarak alınması, Millet Meclisi Anayasa Komisyonu tarafından, tasarıyı inceleyen geçici Komisyona verilen mütalâada teklif edilmiş, bu teklifi Geçici Komisyonunca da benimsenmiş ve kanunda yer almıştır. Hükümet gerekçesinde, Komisyon raporlarında ve Meclis görüşmelerinde söz konusu yerlerin hangi güne kadar meydana geldikleri ve 15/10/1961 gününden sonra da bulunup bulunmadıkları konusunda bilgi verilmemiştir. Geçici 6 ncı maddede yazılı koşulların gerçekleştiğı yerler, orman rejimi ile ilgileri kalmadığı gerekçesiyle bu rejimin dışına çıkarıldıklarına göre, 15/10/1961 gününden sonrası için de aynı işlemin uygulanması gerekirdi. Zira Anayasa orman rejimine girmeyen yerleri korumamaktadır. Şu halde geçici 6 ncı maddede, kanunun uygulanmasının, 15/10/1961 gününden önceki devreye hasredilmesinin nedeni kalmamaktadır. Bu günden sonra böyle yerlerin bulunması söz konusu değilse böyle belirli bir güne gene lüzum yoktur. Hal böyle iken, 15/10/1961 gününün kanunda yer almasının bir anlamı olmalıdır. Belli ki, Kanun Koyucu, geçici 6 ncı maddede yazılı koşullara rağmen söz konusu yerlerin orman rejimi içinde kalmakta devam ettiklerini, 15/10/1961 gününden sonra da bu çeşit yerlerin bulunabileceğini düşünmüş fakat, Anayasa'nın ancak 15/10/1961 gününde orman sayılan yerleri koruduğı kanısı ile, daha önce ağaçsız kalan yerleri orman rejimi dışına çıkarmakta sakınca görmemiş, buna karşılık 15/10/1961 den sonrasına bu hükmü teşmil etmek yoluna gitmemiştir. Nitekim gene Anayasa Komisyonunun mütalâasında "Eğer maddede 15/10/1961 tarihinden sonraki bir tarih zikredilmiş olsa idi o zaman bu madde Anayasa'ya aykırı olurdu." denilmektedir. Bu mütalâa yukarıki görüşü desteklemektedir. Oysa, Anayasa, ormanlarla ilgili hükümlerinin yürürlüğe girdikleri tarihten önce ve sonra, orman rejiminin içine giren bütün yerleri korumakta olduğundan geçici 6 ncı maddede 15/10/1961 gününün uygulamada esas olarak almak ve bu güne göre orman rejimine giren yerler arasında ayırım yapmak, Anayasa'ya aykırı düşer.

Yukarıda açıklanan gerekçeler, geçici 6 ncı maddenin birinci fıkrası ile orman rejimi dışına çıkarılmalarına izin verilen yerlerin gerçekte orman sayılan yerler olduklarını ortaya koymaktadır. Bu yerler orman rejimi dışına çıkarılınca, mülkiyetleri, bunlara müdahale eden özel kişilere devredilecektir. Bu hüküm hem bu yönden hem de ormandan sayılan yerlerin küçülmesi sonucunu doğurması yönünden Anayasa'nın her iki tasarrufu yasaklayan 131 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki açık hükme ve 37 nci maddesinin son fıkrasının maksadına aykırıdır.

Ayrıca, orman rejimi dışına çıkarılabilecek yerlerin ormandan sayılması faraziyesinde dahi, bunları ağaçlandırmak suretiyle orman alanlarını genişletmek ödevi Devlet için var olduğu gibi bu yerler arasında yanan ormanlardan kalmış olup da üzerlerinde orman yetiştirilmesi zorunlu olan yerler de bulunabilir. Buraların özel kişilerin mülkiyetine devredilmesi ile Devlet bu ödevlerini de

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

yerine getiremeyecektir. Bu bakımdan da geçici 6 ncı maddenin birinci fıkrası, Anayasa'nın 131 inci maddesinin birinci ve beşinci fıkralarına da aykırı düşmektedir.

Görüşme sırasında, Anayasa'nın, ormanın tarifini yapmak yetkisini Kanun Koyucuya verdiği, geçici 6 ncı maddenin birinci fıkrası ile bir tarif yapıldığı ve bunda, Anayasa'ya aykırılık bulunmadığı görüşü de öne sorulmuştur.

Bu fıkroda, belli yerlerin orman rejimi dışına çıkarılabilmesi öngörülmektedir. Bu hüküm bir orman tarifi yapmamaktadır; aksine orman rejimine bağlı oldukları, Kanun Koyucu tarafından da kabul olunan yerlerin, bazı koşullar altında, orman tarifinden çıkarılması anlamını taşımaktadır. Bu bakımdan daha ziyade, orman tarifinin bir istisnası gibi görünmektedir. Gerçekte bu hükmün asıl amacı, özel kişilerin ormanlara müdahalesi yüzünden doğan durumun tasfiye edilmesini sağlamaktır. Buna göre, söz konusu hükmün olağan bir istisna hükmü olduğunu savunmak güçtür. Şu da var ki, belli durumlar için geçici sürece uygulanacak orman tarifleri yapmak veya istisna hükümleri koymak, ormanlar için zararlı sonuçlar doğurabilir. Olayda da, Kanun Koyucunun bu yolu açmayı uygun görmediğini ve gerçek maksadını açıklayan hüküm koyduğunu düşünmek yerinde olur. Öte yandan Anayasa, orman tarifini yapmamış olduğuna ve bunu Kanun Koyucunun yetkisine bırakmış olduğuna göre, Kanun Koyucunun yeni bir orman tarifi yapabileceği aşikârdır. Ancak bu tarifi de ormaların daraltılmasına yol açmaması ve yeni ağaçlamaları engellememesi gerekir. Oysa yukarıda belirtildiği üzere, itiraz konusu hüküm, ormanların daraltılmasına yol açmakta ve yeni ağaçlama yapılmasını önlemektedir.

Geçici 6 ncı maddenin birinci fıkrasını izleyen hükümler, bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul hükümleridir. Birinci fıkra iptal edilince bundan sonraki hükümlerin dayanağı kalmadığından bunların ve dolayısıyla geçici 6 ncı maddenin tümünün iptal edilmesi gerekir.

Üyelerden Rifat Göksu, Asım Erkan, İhsan Keçecioğlu, Abdurrahman Şeref Hocaoğlu, Hakkı Ketenoğlu, Muhittin Taylan ve Muhittin Gürün, dâva konusu maddenin Anayasa'ya aykırı olmadığı kanısında bulunmuşlardır.

SONUÇ :

6831 sayılı Orman Kanununa 15/7/1965 günlü ve 663 sayılı kanunla eklenen geçici 6 ncı maddenin Anayasa'nın 37. ve 131 inci maddelerine aykırı olduğundan iptaline, üyelerden Rifat Göksu, Asım Erkan, İhsan Keçecioğlu, Abdurrahman Şeref Hocaoğlu, Hakkı Ketenoğlu, Muhittin Taylan, Muhittin Gürün'ün muhalefetleriyle ve oyçokluğuyla;

10/3/1966 gününde karar verildi.

Başkan
Lütfi Akadlı

Başkanvekili
Rifat Göksu

Üye
Asım Erkan

Üye
İbrahim Senil

Üye
İhsan Keçecioğlu

Üye
A. Şeref Hocaoğlu

Üye
Salim Başol

Üye
Celalettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoğlu

Üye
Avni Givda

Üye
Muhittin Taylan

Üye
Recai Seçkin

Üye
Hakkı Ketenoğlu

Üye
Avni Givda

Üye
Recai Seçkin

MUHALEFET ŞERHİ

15/7/1965 günlü ve 663 sayılı kanunla, 6831 sayılı Orman Kanununu eklenmiş bulunan geçici 6 ncı madde hükmünün, aşağıda açıklanan sebeplerle, Anayasa'nın ne 37 ne de 131 inci maddelerine aykırı bir yönü bulunmaktadır:

1- Anayasa'nın 37 nci maddesinin son fıkrasında yer alan (Toprak dağıtımı, ormanların küçülmesi veya diğer toprak servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz.) hükmünün, bahse konu olan geçici 6 ncı madde ile uzaktan veya yakından bir ilişkisi mevcut değildir.

Zira, yukarıki karar içinde metni aynen yazılı bulunan geçici 6 ncı madde, muhtaç çiftçiye toprak dağıtılması konusunda herhangi bir hükmü taşımadığından bu madde hükmünün, toprak dağıtımı suretiyle ormanların küçülmesine sebep olmak gibi bir sonuç doğurması da bahis konusu değildir. Her ne kadar, 37 nci maddenin sözü edilen hükmünün, ne sebeple olursa olsun ormanların küçülmesine meydan verilmemesi konusunda Anayasa koyucusunun niyet ve maksatlarını göstermekte bulunduğu düşüncesi yerinde olmakla beraber maddenin açık kuralı, toprak dağıtımı sebebiyle alınacak tedbirlerin ormanların küçülmesine sebep olamayacağı yolunda olduğuna ve iptali istenilen geçici 6 ncı madde hükmü ise toprak dağıtımı ile ilgili bir konuyu düzenlemekte olmadığına göre, birbiriyle ilgisi bulunmayan konulardaki bu iki madde hükmü arasında aykırılık meydana gelmesi de bahis konusu edilemez.

Bu sebeple sözü edilen geçici 6 ncı madde hükmünün, Anayasa'nın 37 nci maddesine aykırı bulunduğunu öne süren çoğunluk görüşüne katılmak mümkün değildir.

2- Söz konusu madde hükmünün, Anayasa'nın 131 inci maddesine aykırı bulunduğu görüşüne gelince :

Anayasa'nın 131 inci maddesi, karar içinde aynen yazılı bulunan metninden de anlaşılacağı üzere, konumuzla doğrudan doğruya ilgili olmak üzere bilhassa :

a) Ormanların korunması ve genişletilmesi için gerekli kanunların konulması,

b) Devlet ormanlarının mülkiyetinin, yönetiminin ve işletilmesinin özel kişilere devrolunmaması ve zaman aşımı ile mülk edinilememesi,

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

c) Ormanlara zarar verebilecek hiç bir faaliyet, ve eyleme müsaade edilememesi,

ç) Yanan ormanların yerine yeni orman yetiştirilmesi, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılmaması,

kurallarını koymaktadır.

Görülüyor ki bu madde ile Anayasa'nın hakkında kural koyduğu konular : Ormanlar ve Devlet ormanlarıdır.

Şu halde konunun çözümlenebilmesi için Anayasa'da geçen "orman" terimi ile neyin kastedildiğinin belirtilmesi zorunlu bulunmaktadır. Zira Anayasa bu maddesinde veya başka herhangi bir maddesinde ormanın ne olduğunu tâyin ve tarif etmemiştir.

Bu noktada hatıra gelen bir düşünce, kararın çoğunluk kısmında da benimsendiği gibi, Anayasa'nın "orman" teriminden neyin anlaşılması gerektiği hususunun tâyini işinin kanun koyucuya bırakmış olmasıdır.

Bu anlayışa göre; yürürlükteki kanunlarda "orman" kavramı ne yolda tarif edilmiş ise, Anayasa'nın da onu esas olarak almış olduğunun ve bu tarife uyan sahaları "orman" sayarak onların muhafaza ve korunması için kurallar koymuş bulunduğunun, yani bu gibi yerlerin Anayasa kurallarının himaye ve teminatı altına alınmış olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

Kanaatimizce bu düşünce iki bakımdan doğru değildir :

A- Anayasa'nın bu derece önem verdiği ve hakkında açık kurallar koyduğu bir konunun tâyin ve tesbit işini, kendi takdir ölçüleri içinde yapacağı tariflerle tamamen etkisiz hale getirilebilecek olan Kanun Koyucuya bırakmış olduğu düşüncesi, Anayasa Koyucuya mal edilemez.

Zira kanun koyan meclisler, siyasî birer heyet olduklarına ve bu heyetlere, bazen bir tek siyasî parti, bazen de bir kaç siyasî partiden meydana gelen gruplar, çoğunluk sağlayarak, hâkim bulunduğuna göre bu partilerin, orman konusunda, her zaman Anayasa koyucu gibi hassasiyet gösterebileceklerini ve bu hassasiyetten hiç bir suretle ayrılamayacaklarını düşünmek mümkün değildir. Aksine olarak, siyasî partilerin, zamanın gereklerine ve parti mülâhazalarına göre ormanın tarifi üzerine çeşitli istikametlerde oynayabilecekleri ihtimalini gözönünde bulundurmak, gerçekçi bir görüştür. Çeşitli etkiler altında yapılacak bir orman tarifinin ise, bazen gerçekten orman olan sahaların tarhibine ve küçülmesine veya Devlet ormanlarının Özel mülkiyete geçmesine sebep olarak bu konudaki Anayasa kurallarını, etkisiz bir duruma düşürebileceğini gözden uzak tutmamak gerekir.

Nitekim 8/2/1937 günlü ve 3116 sayılı mülga Orman Kanununun 1 inci maddesinin ilk fıkrasında, "orman" :

(Madde 1- Bu kanunun tatbikinde kendi kendine yetişmiş veya emekle yetiştirilmiş olup da herhangi bir çeşit orman hasılatı veren ağaç ve ağaççıkların toplu halleri yerleriyle beraber orman sayılır.)

Denilmek suretiyle tarif edilmiş iken, hemen altındaki ikinci fıkrasında :

(Sazlıklar ve muhitin tabiatı itibariyle kuru ve baltalık yapılamayan veya step florası ile örtülü yerler her çeşit dikenlik ve fundalıklarla parklar ve ormanlara bitişik olmayan beş hektardan az sahipli arazi üzerindeki ağaçlar ve ağaççıklar ormandan sayılmaz.)

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

Denilerek, aslında maddenin ilk fıkrasına göre orman tarifi içine giren yerlerden bazıları, bu tarifin ve binnetice orman rejiminin dışına çıkarılmıştır.

Keza 9/7/1945 günlü ve 4785 sayılı Kanunun 12 nci maddesiyle bu istisnalarda değişiklik yapılmış ve özellikle, ormanlara bitişik olmayan beş hektardan az sahipli ve ağaçlıklı arazi orman rejimi içine alınmıştır.

3116 sayılı Orman Kanununu kaldırarak konuyu yeni baştan düzenleyen ve halen yürürlükte bulunan 31/8/1956 günlü ve 6831 sayılı Orman Kanununun ise, birinci maddesi ile "ormanı", eskisinden farklı olarak :

(Madde 1- Tabii olarak yetişen veya emekle yetiştirilen ağaç veya ağaççık toplulukları, yerleriyle birlikte orman sayılır.)

Diye tarif etmiş ve hemen arkasından da, bu tarife girdikleri halde orman sayılmaması ve orman rejimine tabi tutulmaması uygun görülen yerleri onbir fıkra halinde göstermiştir. Bu fıkralara göre :

A- Sazlıklar,

B- Step nebatları ile örtülü yerler,

C- Her çeşit dikenlikler,

Ç- Parklar,

D- Şehir mezarlıkları ile, kasaba ve köylerin hudutları içerisindeki mezarlıklarda ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerler,

E- Sahipli arazide bulunan ve civarındaki ormanlarda tabii olarak yetişmiyen ağaç ve ağaççık nevelerinin bulunduğu yerler,

F- Sahipli ziraat arazisi olarak kullanılan ve dağınık, yer yer küme ve sıra halinde bulunan her nevi ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerler,

G- Devlet ormanlarına bitişik olmayan ve yüz ölçümü üç hektardan yukarı bulunmayan sahipli arazideki her nevi ağaç ve ağaççıklar.

H- Sahipli arazide ve muhitin hususiyetlerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek olan fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri dâhil olmak üzere her nevi meyveli ağaç ve ağaççıklar,

İ- Sahipli arazideki aşılı ve aşısız zeytinliklerle hususi kanunu gereğince Devlet ormanlarından tefrik edilen ve edilecek olan ve imar, ıslâh ve temlik şartları yerine getirilmiş bulunan yabancı zeytinlikler ile 6777 sayılı Kanunda tasrih edilen yabancı veya aşılınmış fıstıklık, sakızlık ve harnupluklar,

J- Funda veya makilerle örtülü orman ve toprak muhafaza karakteri taşımayan yerler, orman sayılmamaktadır.

Bu istisnalardan : Bilhassa E fıkrası ile onu takip eden fıkralardaki ağaçlıklı yerlerden mühim bir kısmının, maddenin ilk fıkrasındaki tarife göre gerçekten orman niteliğinde oldukları ve evvelki kanunlara göre de orman rejimi içinde buldukları halde Kanun Koyucu tarafından bu kere orman rejimi dışına çıkarılmış oldukları görülmektedir. Bir fikir vermek üzere, 3116 sayılı Kanunla orman

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

rejimi dışında bırakıldığı halde, yukarıda işaret edildiği üzere, 4785 sayılı Kanunla rejim içine alınmış olan (Ormanlara bitişik olmayan beş hektardan az sahipli arazi üzerindeki ağaç ve ağaççıklar) ın sahası üç hektara indirilmek ve Devlet ormanlarına bitişik olmamak şartı ile yine orman rejimi dışına çıkarılmış olduğu gösterilebilir.

Bu açıklamalarla işaret etmek istediğimiz cihet, zaman zaman değişen "orman tariflerinin ve istisnalarının, yerinde veya yersiz olarak yapılmış bulunmaları olmayıp, orman kavramının tâyin ve tesbitinin Kanun Koyucunun takdirine bırakılmış bir iş olduğunu kabul eden görüşün; ayrı telâkkilere sahip çeşitli iktidarların Anayasa ilkelerini bir kenara itebilecek surette "orman" kavramı üzerinde işleyebilmeleri imkânına kapıyı açık tutmakta olduğunun belirtilmesinden ibaret bulunmaktadır.

Şüphesiz Anayasa Koyucu, 131 inci maddeyi düzenlerken hiçbir suretle böyle bir imkâna yer vermeyi düşünmemiştir.

Kaldı ki bu görüşün doğruluğu bir an için kabul edilerek söz edilen 663 sayılı Kanunun I inci maddesi hükümlerinin bu açıdan incelemeye tabi tutulması halinde de, çoğunluk düşüncesinde varılanın tamamıyla aksi bir neticeye ulaşıldığı görülmektedir. Zira; madem ki Anayasa, ormanın tarifini Kanun Koyucuya bırakmıştır. O halde onun, "ormandır" dediği yer "orman", "değildir" dediği yer de, "orman" değildir. Bu bakımdan 663 sayılı Kanunun I inci maddesi hükmü de, yukarıda açıklanan diğer hükümler gibi ormanın tarifinde yapılan yeni bir değişiklik ve istisnadır. Kanun Koyucu, bu maddede belirtilen şartlara uygun durumda olay yerlerin orman sayılmasında; bir müddet için, zaruret görmemektedir.

Kararda, bu hükmün; 5 yıl gibi geçici bir müddet için kabul edilmiş olmasına dayanılarak, istisna hükmü niteliğinde görülmediği belirtilmekte ise de kanunlardaki istisna hükümlerinin mutlaka devamlı olması gerektiği, bir müddetle kayıtlı olmak üzere istisna hükmü konulamayacağı hususunda hukukî bir engel bilinemediğinden bu görüşe de katılmak mümkün olamamıştır.

Diğer taraftan, kararda düşünüldüğü gibi, konuyu; hem Kanun Koyucunun takdiri dahilinde bir iş olarak görmek, hem de bu takdirini kullanırken (Ormanların daraltılmasına yol açmaması ve yeni ağaçlamaları engellememesi) gibi kayıtlar altına sokmak mümkün değildir. Çünkü, benimsenen görüşe göre, ormanın ne olduğunun tâyini işi kanun koyucuya ait olduğundan; onun orman saymadığı yerin orman olduğunu ileri sürerek ormanları daralttığı neticesine varmak, başlangıçta benimsenen düşünce ile çelişen bir sonuç olmaktadır. Zira bu suretle, bir taraftan (Orman kavramının tâyini yetkisi Kanun Koyucuya aittir) denirken diğer taraftan, bu yetkiye dayanılarak yapılmış olan bir tarifin, başka ölçülere dayanılarak yanlışlığı ileri sürülmektedir.

Bu sebeplerle karara hâkim olan esas düşünce dahi, 663 sayılı kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığını belirtmeğe yeter bulunmamaktadır.

1961 Anayasasının, yürürlüğe girdiği tarihte var olan kanunlardaki orman tarifini esas olarak "Orman" kavramını o tariflerdeki manasıyla kabul etmiş bulunduğu düşüncesine ise hiç bir suretle yer verilemez. Zira bu düşünce, özel kanunlardaki orman tarifini bir Anayasa kuralı haline sokar ve bu suretle de, Kanun Koyucunun sonradan bu tarif üzerinde, gerçek ormanları koruyucu veya genişletici nitelikte de olsa, herhangi bir değiştirme yapmaması, orman rejiminin, Anayasa'nın yürürlüğe girdiği tarihteki sınır ve kapsamı içerisinde dondurulmuş sayılması sonucu ortaya çıkar.

Anayasa'nın 131 inci maddesi hükümlerinin, bu türlü bir yoruma da müsait olmadığı aşikârdır.

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

(B- "Orman" kavramının belirtilmesi, bir kanun hükmü ile yapılması mümkün olan işlerden de değildir.

Zira bir yerin orman olup olmadığı, ilim ve tekniğin çözeceği bir konudur. İlim bakımından orman niteliğinde olmıyan yerlerin, kanun hükmü ile gerçek "Orman" yapılmasının mümkün olmadığını söylemeğe bile lüzum yoktur. Böyle bir yer, kanun hükmü ile ancak itibari bir şekilde "Orman" sayılarak ormanların tabi oldukları kanuni sistem içine alınabilir.

Nitekim 6831 sayılı Orman Kanununun 3 üncü maddesinde :

(Madde 3- Buldukları mevki, vaziyet, haiz oldukları hususiyet noktasından memleketin ve halkın menfaat, sıhhat, selâmetine yarıyacak veya tarihi, bedîî veya turistik kıymeti bakımından muhafazası gereken, gerek Devletin gerek eşhasın hususî mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerin orman rejimine alınmasına Ziraat ve Maarif Vekâletleri veya Turizm Umum Müdürlüğünün teklif; üzerine İcra Vekilleri Heyetince karar verilebilir.) denilmek suretiyle birinci madde kapsamına girmedikleri yani fiilen ve gerçekten orman olmadıkları halde, bazı yerlerin orman statüsü içerisine sokulabilmesi hususunda Hükümete yetki verilmiştir.

Bu suretle, gerek gerçekten orman olan, gerekse bir kanun hükmü ile orman olarak nitelendirilen yerlerin idare, muhafaza ve işletilmesi konularındaki düzenlemelerin heyeti mecmuası, yasama organınca kurulmuş bulunan "Orman rejimini" teşkil eder. Bir başka deyimle söylemek gerekirse, gerçekten orman olan yerler, ilmen ve fiilen orman niteliğinde olan yerlerdir. "Orman rejimi" deyimini ise, hem gerçek ormanların, hem de gerçekten orman olmadıkları halde kanun hükmü ile orman düzenine sokulmuş bulunan yerlerin tümü hakkında uygulanması gereken hukukî ve kanunî statüyü ifade etmektedir.

Bu açıklamadan anlaşılacağı üzere yürürlükteki kanunların orman rejimine tabi tuttuğu her arazi parçası, ilim ve teknik bakımından gerçek orman olmayabilir.

Anayasa'nın 131 inci maddesinin bu açıdan incelenmesi halinde görülmektedir ki burada bahis konusu edilen, kanunların düzenlediği "Orman rejimleri" değil, gerçek anlamdaki ormanlardır ve gerçek ormanların korunması ve genişletilmesi için kurallar konulmuş bulunmaktadır.

Geçici 6 ncı madde hükümlerinin, bu görüşün ışığı altında incelenmesi halinde de, kararın çoğunluk kısmında varılmış olan sonuca katılmanın mümkün olmadığı bir kere daha anlaşılır. Zira maddenin ilk fıkrasında :

15/10/1961 tarihinden Önce fiilen, ilmen ve tamamen orman olmaktan çıkmış, orman bütünlüğünü bozmayan ve bozmayacak olan iklim, su ve toprak rejimine zarar vermeyeceği anlaşılan ve toprak sınıfı ve kullanma kabiliyeti bakımından daha verimli kültür arazisine kalbi uygun bulunan yerlerle şehir, kasaba ve köy iskân topluluğu içinde kalan yerler orman rejimi dışına çıkarılabilir denilmektedir.

Görüldüğü gibi maddenin koyduğu hüküm; Anayasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce, fiilen, ilmen ve tamamen orman olmaktan çıkmış olan yerleri; maddede belirtilen şekillerde memleket ekonomisine daha yararlı bir surette değerlendirmek ve işletmek üzere, yürürlükteki kanunlarla belirtilmiş olan orman rejiminin, itibarî olarak orman saymakta devam etmesinden kurtarmayı öngörmektedir. Yani Anayasa'nın yürürlüğünden önce "Orman" denilebilecek yönlere kalmadığı halde kanunla orman sayılan yerlerin, orman statüsü ile olan ilişkilerini de çözmektedir.

Bu hüviyeti ile madde hükmü, gerçekten "Orman" olan yerleri, orman rejimi dışına çıkararak Anayasa'ya aykırı şekilde devlet ormanlarının özel mülkiyete geçmesine ve ormanların küçülmesine sebep olmamakta, aksine Anayasa'nın yürürlüğe girmesinden önce fiilen, ilmen ve tamamen orman

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

olmaktan çıkmış bulunan yani hiç bir bakımdan orman niteliğinde olmayan araziyi, yürürlükteki kanunun itibari olarak orman saymakta devam etmesini önlemektedir.

Kararın çoğunluk düşüncesinde; geçici 6 ncı maddede görülen (.....orman rejimi dışına çıkarılabilir.) ibaresine, orman olduğu halde orman rejimi dışına çıkarılabilir, manası verilerek bu suretle ormanların küçülmesine veya Devlet ormanlarının Özel mülkiyete geçmesine sebebiyet verilmiş olduğu ileri sürülmekte ve iptal kararı bir bakıma da, bu görüş ve gerekçeye dayandırılmaktadır.

Halbuki yukarıda da açıklandığı üzere; "orman rejiminden çıkarılma" deyimi, Orman Kanuniyle tesis edilen statü dışına çıkarılma mânâsında olup gerçekten orman olan yerlerin "ormanlıktan" veya Orman Kanunu hükümlerine tabi tutulmaktan çıkarılmaları mânâsım taşımadığından bu konuda ileri sürülmüş olan düşüncelere katılmak da mümkün bulunmamaktadır.

Bundan başka, yanan orman sahalarının bu madde hükmüne dayanılarak orman olmaktan çıkarılabileceği endişesi de yerinde değildir.

Zira Anayasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten Önce, bir yerin fiilen, ilmen ve tamamen orman olmaktan çıkmış bulunduğunun ne suretle tesbit olunacağı, madde içinde etraflı bir suretle açıklanmaktadır. Bu hükümlere göre söz konusu hususların tesbiti işi; Tarım Bakanlığınca görevlendirilecek bir orman yüksek mühendisinin başkanlığında, bir orman yüksek mühendisi veya mühendis muavini veya orman teknikeri ile bir ziraat yüksek mühendisi veya ziraat tekniksiyeni ve Topraksu Genel Müdürlüğü mensubu bir teknik eleman ile mahalli ziraat odalarının kendi üyeleri arasından seçecekleri bir üyenin iştirakiyle kurulacak heyetler tarafından yapılacaktır. Görülüyor ki, birisi hariç olmak üzere, tamamen orman konusunda ilmi bilgilere sahip teknik kişilerden kurulu böylesine bir heyetin, yanmış orman sahalarının "Orman"lık vasfı üzerinde, bilim açısından hataya düşebileceklerini düşünmek mümkün olmadıktan başka böyle bir düşünceye, zayıf bir nispet içinde yer olsa bile uygulamada düşülebilecek bu ölçüde bir hata ihtimalinin, kanunun Anayasa'ya aykırılığını öne sürebilmek için yeter bir sebep sayılmıyacağı da aşikârdır.

Görülüyor ki söz konusu maddenin, gerçek orman sahalarını küçütlmeğe veya Devlet ormanlarının özel mülkiyete geçmesini sağlamağa yönelmiş bir yönü bulunmamakta buna mukabil Anayasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte ilmen ve fiilen orman olmadıkları halde, kanunla itibari olarak kurulmuş bulunan "Orman rejimi" içinde sayılan yerler üzerinde vatandaş ile Devlet arasında süregelen ihtilâfları nihayetlendirerek kamu huzurunu sağlamak maksadını güttüğü anlaşılmaktadır.

3- Maddede 15/10/1961 tarihi üzerinde durulmuş olması da sebepsiz değildir. Bu, Anayasa'nın bütünü ile yürürlüğe girdiği tarihtir. Anayasa'nın ormanlarla ilgili ilkeleri şüphesiz bu tarihte fiilen ve ilmen orman olan yerler hakkında uygulanabilir. Sözü edilen tarihten evvel bu vasfını kaybetmiş, yani gerçek orman olmak durumundan çıkmış olan yerler hakkında, bu kuralların uygulanması söz konusu edilemez. Zira bu gibi yerler, Anayasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte fiilen ve ilmen yani gerçekten "Orman" niteliğinde var olmamakta, sadece kanuni düzen içerisinde orman olarak sayılmaktadır. Bir başka deyimle bunlar gerçek orman olmadıkları halde hukuki statü bakımından orman rejimi içinde bulunmaktadırlar.

Bu duruma göre, Anayasa'nın ormanlarla ilgili hükümlerinin; birbirinden tamamen farklı olan, yani gerçekten orman niteliğinde olanlarla bu niteliği taşımayan, iki ayrı çeşit arazi hakkında, farksız bir şekilde uygulanması gerektiği görüşüne katılmak mümkün değildir. Zira Anayasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte fiilen ve ilmen ve tamamen orman olmaktan çıkmış durumda bulunan yerlere, geçmiş bir zamanda orman olduklarına dayanarak 1961 Anayasa'sının ormanlara ilişkin kurallarının uygulanmasına kalkışılması, hukuk prensipleriyle bağdaştırılamaz. Kanunların, aksine hüküm bulunmadıkça, yürürlük tarihinden başlayarak uygulanacağı genel bir hukuk kuralıdır.

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

Anayasa uygulamalarında bu genel kuraldan ayrılmak, Anayasa'yı, yürürlüğünden önceki tarihlerde geçmiş olaylara ve durumlara uygulamak için, hukuki bir neden gösterilemez.

Şüphesiz Anayasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte fiilen ve ilmen orman olan yerler, çeşitli sebeplerle sonradan bu vasıflarını kaybederler dahi, Devlet, Anayasa hükümleri karşısında onlara bu vasıflarını iade etmek için gerekeni yapmak zorunludur. Bunların, düştükleri fiili durumları ileri sürülerek, orman olmaktan çıkmalarını sağlayıcı tedbirlere hiç bir suretle başvurulamaz.

4- Düşüncemize son verilmeden önce, konunun bir başka yönü üzerinde de durulması gerekmektedir :

Orman Kanunlarının çok eski yıllara kadar uzanan uygulamalarından ve itiraza konu olan 663 sayılı kanunun gerekçesinden ve Meclis müzakerelerinden, eskiden orman iken zamanla bu niteliğini yitirerek tarımsal amaçlara ve çeşitli yurt hizmetlerine tahsis edilmiş ve hattâ üzerlerinde önemli tesis ve iskân toplulukları kurulmuş yerler bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bu kararımızın çoğunluk kısmında benimsenen görüş, 50- 100 sene evvel, belki de daha eski zamanlarda orman iken çeşitli sebeplerle bu vasıflarını kaybederek Anayasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce köy ve kasaba haline gelmiş veya tarım arazisi olarak nesillerce işlenmiş ve el değiştirmiş yerleri dahi, vaktiyle orman olduğu gerekçesiyle ihtilafli hale sokar ki Anayasa Koyucusuna böyle bir maksadın yakıştırılması caiz olmadığı gibi sosyal düzende getireceği karışıklıklar bakımından da 131 inci madde kurallarının bu yolda yorumlanması mümkün değildir.

Bahse konu 131 inci madde karşısında Devlete düşen görev; Anayasa'nın tüm olarak yürürlüğe girdiği 15/10/1961 tarihinde fiilen ve ilmen orman niteliğinde olan sahaları korumak, geliştirmek ve değerlendirmek, yeni ormanlar yetiştirerek yurdun gerçek ormanlarla kaplı yüzünün sahasını devamlı surette genişletmekten ibarettir ki geçici 6 ncı madde hükümlerinin Devletin bu görevlerini yerine getirmesine hiç bir suretle engel teşkil etmediği meydandadır.

Nitekim 6831 sayılı Orman Kanunu, mevcut ormanların bakım, korunma ve işletilmeleri konularında çeşitli hükümler koyduğu gibi 57 nci maddesinde de :

(Madde 57- Yurtta orman sahasını çoğaltmak maksadıyla eski orman sahalarında veya Devlete ait elverişli topraklarda her sene en az 5000 hektar ağaçlandırma yapılır.) demek suretiyle ormanların çoğaltılması konusundaki Anayasa kuralına uygun, bir görevi de Orman İdaresine, yani Devlete, yüklemiş bulunmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere söz konusu 663 sayılı Kanunla Orman Kanununa eklenmiş bulunan geçici 6 ncı madde hükmünün, Anayasa'nın 131 inci maddesindeki ilkelere aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Bu sebeple karara muhalifiz.

Başkanvekili
Rifat Göksu

Üye
İhsan Keçecioglu

Üye
Muhittin Gürün

Üye
A. şeref Hocaoğlu

Üye
Muhittin Gürün

MUHALEFET ŞERHİ

1- Çatalzeytin Sulh Hukuk Hâkimi tarafından iptali istenen, Orman Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair olan 663 sayılı Kanun, adı geçen mahkemede halen bakılmakta olan dâvada uygulanacak bir Kanun değildir.

2- Sözü geçen 663 sayılı Kanunun, Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Bu iki husus hakkında ki düşüncelerimizi birer birer açıklayalım :

Birincisi : Hâkimler ancak Anayasa'nın 151 inci ve 44 sayılı Kanunun 27 nci maddeleri uyarınca, bakmakta oldukları dâvada uygulanacak Kanun hükmünü Anayasa'ya aykırı görürlerse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varılırsa o kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurabilirler.

Çatalzeytin Sulh Hukuk Mahkemesinde bakılmakta olan dâva şudur :

İlçe sınırları içinde 22 numaralı havzaya dahil büyük Göynük mevkiinde 2080 metre kare yüzölçümündeki ormana, sürüp ekmek suretiyle tecavüz eden Bilâl oğlu Bekir Bozkurt'un müdahalesinin önlenmesi için Orman Bölge Şefliği tarafından 22/7/1961 gününde dâva açılmıştır.

Dâvâlı savunmada bulunmamıştır.

Daha evvel Orman İdaresi tarafından dâvâlının babası Bilâl'in aynı yere müdahalesinin önlenmesi için açılan dâvanın duruşması sırasında vâki soruya cevap olarak Tarım Bakanlığında bildirilen ve nizalı yerin orman sayılan yerlerden olduğuna dair 13/6/1957 günlü karşılık yazı bu dâvada da delil olarak ibraz edilmiştir.

Çatalzeytin mıntıkasında orman tahdidi yapılmadığı için nizalı yerin hukuki durumunda bir değişiklik olmamakla beraber hâkim lüzum görürse dâva konusu yerin orman sayılan yerlerden olup olmadığını Tarım Bakanlığında bir kere daha sorabilir.

6831 sayılı Orman Kanununun 1 inci maddesinde Orman sayılan ve sayılmayan yerler belirtilmiştir.

Sözü geçen Orman Kanununun muvakkat 1 inci maddesi aynen şöyledir :

(Ormanların tahdit ve kadastrusunun ikmâline kadar bu kanunun 1 inci maddesi tatbikatında çıkacak ihtilâflarda, bir yerin Orman sayılıp sayılmayacağı Ziraat Vekâletince belirtilir.)

Çatalzeytin mıntıkasında Orman tahdidi yapılmamıştır.

Yukarıda metni aynen yazılı olan muvakkat 1 inci madde uyarınca bir yerin orman sayılıp sayılmıyacağını belirtme görevi münhasıran Tarım Bakanlığında verildiğine göre hâkimler, lüzum hâsıl oldukça Tarım Bakanlığında soracaklar ve alacakları cevaba dayanarak hüküm tesis edeceklerdir.

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

6831 sayılı Orman Kanununun yürürlüğe girdiği 8/9/1956 gününden itibaren 10 seneden beri devam eden tatbikatta, sualde ve cevapta şu kanunundan veya bu kanundan bahsolunmamaktadır.

663 sayılı Kanun mevcut olmayan bir şeyi ihdas etmiş değildir

6831 sayılı Orman Kanununun 2 nci maddesine dayanılarak Bakanlar Kurulu kararnameleri ile Orman rejimi dışına çıkarma ameliyeleri 1958 yılından 1960 yılına kadar 4 defa yapılmıştır.

O tarihlerde de hâkimler nizalı yer orman rejimi dışına çıkarıldı mı' çıkarılmadı nı' diye sual sormamışlardır.

Hâkimler sadece dâva konusu mahalli Orman sayılan yerlerden olup olmadığını sormaktadırlar.

Hâkimin soru yazısını alan Tarım Bakanlığı, mûtaad incelemeyi yaptırdıktan sonra sorulan yer, orman sayılan yerlerdendir. Veya orman sayılmayan yerlerdendir diye cevap vermektedir.

Tarım Bakanlığının bu yoldaki karşılık yazısı idari tasarruf olup Adalet Mahkemelerinde münakaşa konusu edilemez. Bu idari tasarruf, İdari Yargı Merciiince iptal edilmedikçe hilâfına hüküm tesis edilemez.

Nizalı mahalde orman tahdidi yapılmadığı için itiraz yoluyla iptal isteğinde bulunan hâkim, bakmakta olduğu bu dâvada hiç bir veçhile 663 sayılı Kanunun uygulama durumunda bulunmayacaktır.

Bu itibarla hâkim bu kanunun iptalini istemeğe yetkili değildir. İsteğin yetkisizlikten reddi icabeder.

Hâkimin iptal istemeğe yetkili olmadığı hallerde istek esasının incelenip esas hakkında karar ittihazi Anayasa Mahkemesinin görevi dışındadır.

Anayasa Mahkemesinin, kanunla sınırlanan görev sahasını genişletmeye yetkisi bulunmamaktadır.

Orman tahdidi yapılan yerlerde tahaddüs eden ihtilafların çözülmesi için hâkim, orman tahdit mazbata ve haritasını mahallî ve mütahassıs bilirkişiler marifiyetiyle mahalline uygulayacağı için bu gibi hallerde nizalı mahal orman tahdit mazbata ve haritası içinde iken 663 sayılı kanun hükümleri dairesinde Bakanlar Kurulu kararnamesiyle orman rejimi dışına çıkarılmış olan saha dahilinde kalmış olabilir. İşte ancak bu ihtimal tahakkuk edip de hâkim 663 sayılı kanunu uygulamak zorunda kaldığı hallerde, hâkim dilerse bu kanuna dayanarak orman idaresinin dâvasını rededer. Yahut duruşmayı durdurup uygulama zorunda kaldığı kanunun Anayasa'ya aykırılığında bahisle iptal için Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

Objektif olarak bu ihtimal silsilesini düşünüp o kanunun uygulanması ihtimalinin mevcudiyetinden bahisle hâkimi iptal istemeğe yetkili tanımak caiz değildir.

Çatalzeytin mıntıkasında orman; tahdidi yapılmadığı için bakılmakta olan dâvada bu ihtimalin tahakkuk etmesi asla bahis konusu olamaz.

İkincisi: 6831 sayılı Orman Kanununun birinci maddesinde orman sayılan ve sayılmayan yerler belirtilmiş, ikinci maddesi ise;

(İklim, su ve toprak rejmine zarar vermeyen ve daha verimli kültür arazisi haline getirilmesi Ziraat Vekâletince uygun görülen ormanların orman rejimi dışında bırakılmasına ve orman

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

mefhumuna dahil olduğu halde orman rejmine tabi tutulmasında bir fayda görülmeyen sahipli yerlerin serbest bırakılmasına veya gayeye uygun hususi bir idare ve kesim tarzı tatbik edilmesine Ziraat Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince karar verilebilir) hükmünü ihtiva etmektedir.

Bu madde, hukuken orman olup da fiilen orman vasfını kaybetmiş olan yerlerdeki fiili durumun hukuk kaidelerine uygun hale getirilmesi için gereken tafsiyeyi Öngörmektedir.

6831 sayılı Orman Kanunu 8/9/1956 gününde yürürlüğe girmiştir.

Bu kanunun, metni aynen yukarıda yazılı ikinci maddesine dayanılarak Bakanlar Kurulunun 16/9/1958, 7/5/1959, 24/9/1959, 21/1/1960 gün ve- 10783, 11593, 12210 ve 12661 sayılı kararnameleri ile orman rejimi dışına çıkarmalar yapılmıştır.

Bakanlar Kurulunun 21/9/1960 gün ve 2820-24 744 sayılı kararnamesiyle, yukarıda gün ve sayıları yazılı 4 aded kararname kaldırılmış ve o kararnamelerle ornan rejimi dışına çıkarılan yerler tekrar orman rejimine dönmüştür.

Bu kararların, eksik incelemeye dayandıklarının anlaşılması üzerine kaldırılmış olmaları ihtimal dahilindedir.

Fakat ikinci maddenin kapsamındaki tasfiyenin zorunluğu karşısında daha çok kayıt ve şartları ihtiva eden ve daha derin incelemeyi gerektiren 663 sayılı Kanunun çıkarılmasına zaruret hâsıl olmuştur.

Bu incelemeyi mahalinde yapmak üzere seçilecek Kurul Üyelerinin haiz oldukları vasıflar kanunda gösterilmiştir.

Bu kanun uygulanması 21 Şubat 1966 gün ve 12232 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelikte daha açık ve seçik bir şekilde gösterilmiştir.

Sözü geçen 663 sayılı Kanunun kapsamındaki yerler 15/10/1961 gününden önce fiilen, ilmen ve tamamen orman olmaktan çıkmış, orman bütünlüğünü bozmayan ve bozmayacak olan iklim, su ve toprak rejimine zarar vermeyeceği anlaşılan ve toprak sınıfı ve kullanma kabiliyeti bakımından daha verimli kültür arazisine kalbi uygun bulunan yerlerle şehir, kasaba ve köy iskân topluluğu içinde kalan yerler, bu kanunda üyeleri tâyin olunan Kurul tarafından mahallinde yapılacak inceleme ile tespit olunarak Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla orman rejimi dışına çıkarılacaktır.

Büyüme istidadındaki tømürün operasyonu insan sağlığını korumak için yapıldığı gibi 663 sayılı Kanunun kapsamındaki yerlerin orman rejimi dışına çıkarılması, bu yerlerin orman aleyhine genişletilmelerini ve bu suretle ormanın küçülmesini önlemek amacıyla yapılacaktır. Bu ameliye ormanları koruma tedbirlerinden biridir.

15/10/1961 gününden önce şehir, kasaba ve köy içinde kalan iskân topluluğu, binalar vesair tesislerle Narenciye, Zeytin, Çay, Muz ve meyve ağaçları gibi uzun ömürlü bitkilerin mevcut olduğu sahalarda 663 sayılı kanunun Öngördüğü diğer şartlarda tahakkuk ettikten sonra fiilen Orman vasfını kaybeden bu yerlerin orman rejimi dışına çıkarılmaları suretiyle hukuki ilgilerinin de kesilmesi orman için zararlı değil faydalıdır.

Bu kanunun Anayasaya aykırı bir yönü bulunmamaktadır. Bu sebeplere binaen çoğunluğun kararına muhalifiz.

Esas No.:1965/44
Karar No.:1966/14

Üye
Asım Erkan

Üye
A. Şeref Hocaoğlu

Üye
Hakkı Ketenoğlu